

- Сустрэча прэзідэнтаў Беларусі й Расеі.
- Апошняе паскарэньне росту ВУП.
- Пошук вонкавых пазыкаў і намер лібералізаваць эканоміку.
- Пашырэньне дзеяньня палегчаных падаткавых рэжымаў.
- Рост попыту на замежную валюту.
- Увядзеньне 100% гарантыяў па дэпазытах насельніцтва.

№11 (74)
Лістапад 2008 г.

Палітыка: сустрэча прэзідэнтаў Беларусі й Расеі

Напрыканцы кастрычніка па ініцыятыве беларускага боку адбылася працоўная сустрэча прэзідэнтаў А. Лукашэнкі й Дз. Мядзьведзева. У адпаведнасьці з афіцыйнай інфармацыяй, бакі абмяркоўвалі пытаньні супрацы ў ваеннай і мытнай сферах, а таксама каардынацыю дзеяньняў у вонкавапалітычнай сфэры. Верагодна, бакі абмяркоўвалі таксама ўмовы выдзяленьня міждзяржаўнага крэдыту Беларусі, прынятае рашэньне аб якім было прынятае расейскім бокам. Адным з вынікаў сустрэчы стаўся перанос паседжаньня Вышэйшай дзяржаўнай рады Саюзнай дзяржавы з пачатку лістапада на нявызначаны тэрмін. Гэта сьведчыць аб нарастаньні супярэчнасьцяў у пытаньнях вонкавай палітыкі й эканомікі паміж дзьвюма краінамі.

Рэальны сэктар: апошняе паскарэньне росту ВУП

У 3 кв. 2008 г. ВУП вырас на 11.2% г/г, што на 1.1 адсоткавага пункту болей, чым у 2 кв. 2008 г. Паводле нашых ацэнак, фактары гэтага росту з боку злучанага попыту істотна зьмяніліся: унёсак спажываньня хатніх гаспадарак павялічыўся на 3.3 адсоткавыя пункты, а інвэстыцыяў у асноўны капітал – зьнізіўся на 3.4 адсоткавыя пункты. Паскарэньне росту спажываньня было выкліканае павелічэньнем тэмпа росту заробкаў разам з ростам схільнасьці да спажываньня. Сярод крыніцаў фінансаваньня інвэстыцыяў у трэцім квартале істотна павялічылася доля беларускіх банкаў, за кошт якіх кампэнсавалася зьніжэньне па ўсіх астатніх крыніцах фінансаваньня. Аднак, нягледзячы на гэта, тэмп росту інвэстыцыяў у асноўны капітал заставаліся.

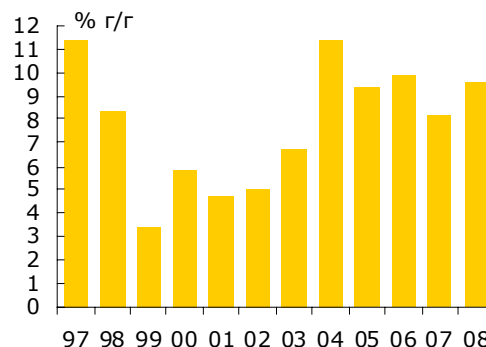
Паскарэньне росту ВУП, адзначанае ў трэцім квартале, верагодна, ня будзе ўстойлівай тэндэнцыяй. Па-першае, рост заробку разам з стымуляваньнем унутранага попыту спрыяе й павелічэньню імпарту. Па-другое, на тле нэгатыўных тэндэнцыяў на вонкавых рынках, абумоўленых сусьветным фінансавым крызісам, папаўненьне рэсурсавай базы банкаў і, адпаведна, дадатковае стымуляваньне імі інвэстыцыйнага попыту ўяўляюцца малаверагоднымі. Апроч таго, экспансіянісцкая палітыка эканамічных уладаў у дадзеных умовах можа спрыяць паскарэньню інфляцыі. Таму ўжо з 4 кв. 2008 г. можна чакаць заповольнае росту ВУП.

Структурныя тэндэнцыі: пошук вонкавых пазыкаў і намер лібералізаваць эканоміку

Вонкавыя пазыкі. Ва ўмовах сусьветнага фінансавага крызісу й уваходжаньня глабальнай эканомікі ў пэрыяд рэцэсіі, беларускія рэзідэнты сталі сутыкацца з новымі выклікамі. Па-першае, скарачэньне попыту на расейскіх рынках прыводзіць да заповольнае росту экспарту ў гэтую краіну. Па-другое, зьніжэньне цэнаў на нафту неспрыяльна ўплывае на дынаміку гандлю. Па-трэцяе, пляны па прыцягненьні замежных інвэстыцыяў і вонкавых пазыкаў прыватным сэктарам уяўляюцца маларэальнымі ў такіх умовах. Па-чацьвертае, у 2009 г. непазьбежны рост цаны на імпарт

Насельніцтва: 9.69 млн чалавек
Прамысловасьць / ВУП: 26.7%
Сельская гаспадарка / ВУП: 7.4%
Інвэстыцыі / ВУП: 26.3%
Экспарт: Расія 37%, ЭЗ 44%
Імпарт: Расія 60%, ЭЗ 22%

Дынаміка рэальнага ВУП

Крыніца: НСКБ. Прагноз на 2008 г. – Дасьледчы цэнтр ІПМ.

Дасьледчы цэнтр ІПМ

Нямецкая эканамічная група
ў Беларусі

220088 г. Мінск, вул. Захарова, 50Б
Тэл./факс +375 (17) 210 0105
Электронная пошта bmer@research.by
Вэб-сайт <http://research.by/>

Пераклад на беларускую мову
ажыццяўляецца пры падтрымцы часопіса
"Новая Эўропа", <http://n-europe.eu/>

© Дасьледчы цэнтр ІПМ, 2008

таваны расейскі газ. Такім чынам, паводле нашых ацэнак, па выніках 2008 г. дэфіцыт бягучага рахунку плацёжнага баланса складзе каля 5.6% ад ВУП (5.5% ад ВУП за першае паўгодзьдзе), а па выніках 2009 г. (*ceteris paribus*) ён можа павялічыцца да 6.8% ад ВУП. У выніку зьменаў вонкавай кан'юнктуры, рэйтынгавая агенцтва Standard&Poor's зьмяніла прагноз суверэннага рэйтыngu Беларусі з стабільнага на нэгатыўны.

Для фінансаваньня дэфіцыту ў новых умовах урад актывізаваў высілкі па прыцягненьні вонкавых дзяржаўных пазыкаў. У кастрычніку расейскі бок афіцыйна агучыў згоду даць Беларусі крэдыт у памеры USD 2 млрд тэрмінам на 15 гадоў з 5-гадовай адтэрміноўкай па выплаце асноўнай пазыкі. Выдача крэдыта мяркуецца двума роўнымі траншамі: першы будзе атрыманы ў лістападзе бягучага году, а другі мяркуецца выдаць у першым квартале 2009 г. У адпаведнасьці з заявамі расейскага боку, другі транш крэдыту будзе выдадзены толькі пасля выкананьня шэрагу ўмоваў, дэталены пералік якіх не агалошваецца. Акрамя таго, у кастрычніку Беларусь зьвярнулася з заяўкай аб выдачы крэдыта ў памеры USD 2 млрд у Міжнародны валютны фонд. Рашэньне аб выдачы дадзеных сродкаў можа адыграць істотную ролю ў вызначэньні паводзінаў эканамічных агентаў Беларусі ў бліжэйшы час. Для таго, каб павысіць шанцы атрымання дадзенага крэдыту, на нарадзе напрыканцы кастрычніка А. Лукашэнка заявіў аб намеры “зрабіць у Беларусі рашучыя крокі па лібералізацыі эканомікі”.

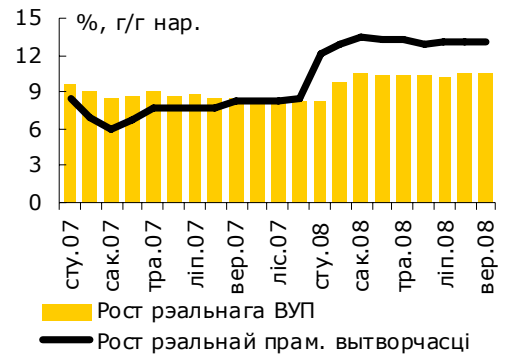
Вонкавы гандаль: рост экспарту за кошт росту цэнаў

У студзені-жніўні дэфіцыт гандлю таварамі склаў USD 3.6 млрд, павялічыўшыся на 44.4% г/г. Тэмп росту экспарту ў гэты пэрыяд склаў 57.7% г/г, прычым збольшага ён рос праз павелічэньне цэнаў (сярэдня цана экспарту ўзрасла на 48.1% г/г, а яго фізычны аб'ём – на 6.5% г/г). Імпарт вырас на 55.8% г/г, прытым унёсак росту цэнаў у дадзены паказьнік быў меншым (сярэдня цана імпарту падвысілася на 33% г/г, аб'ём – на 17.1% г/г).

У сувязі з высокімі тэмпамі росту дэфіцыту гандлю таварамі, Міністэрства эканомікі паставіла задачу “аптымізаваць” выдаткаваньне бюджэтных сродкаў, а таксама замежнай валюты прадпрыемстваў для закупкі імпартных тавараў, скараціўшы іх да ўзроўню неадкладных патрэбаў. Апроч таго, перад беларускімі рэзідэнтамі пастаўленая задача дамагацца ад вонкавагандлёвых партнёраў максымальна зьніжка і адтэрміновак плацяжоў. Малаверагодна, што дадзеныя захады будуць эфэктыўнымі, бо асноўная частка гандлёвага дэфіцыту (USD 3.5 млрд) фармуецца ў гандлі прамежкавымі таварамі, ад якіх залежыць аб'ём выпуску. А дэфіцыт у гандлі спажывецкімі таварамі складае ўсяго USD 0.5 млрд, галоўным чынам з-за імпарту легкавых аўтамабіляў.

У кастрычніку Эўракамісія скасавала экспартныя квоты ў адносінах да 13 пазыцыяў беларускага тэкстылю (1–2% ад агульнага аб'ёму паставак), нягледзячы на просьбу Беларусі аб скасаваньні ўсіх абмежаваньняў. Гэтыя крокі ЭЗ наўрацьці будуць спрыяць павелічэньню экспарту ў межах дадзенай таварнай групы, бо кватаваньне па-ранейшаму распаўсюджваецца на 11 найбольш прыярытэтных катэгорыяў. Нэгатыўныя тэндэнцыі на заходніх рынках адзначыў і канцэрн “Белнафтахім”. Паводле яго дадзеных, беларускія экспартэры сутыкнуліся з праблемамі пры экспарце нафтапрадуктаў, тэхнічных ніткаў і кордных матэрыялаў. У сувязі з гэтым тэмп росту экспарту ў краіны па-за СНД могуць зьнізіцца, а ўмовы гандлю зрабіцца менш спрыяльнымі.

ВУП і прамысловая вытворчасць

Крыніца: НСКБ.

Унёсак галінаў у прырост прамысловай вытворчасці ў студзені-верасні 2008 г.

Прамысловасць	Прырост, Унёсак у %, г/г	Прырост
электраэнергетыка	10.0	0.6
паліўная	11.7	2.2
чорная мэталюргія	7.0	0.3
хімічная і нафтахімічная	8.8	1.0
машынабудаваньне і мэталаапрацоўка	13.6	3.1
дрэваапрацоўка	12.8	0.4
будаўнічых матэрыялаў	12.9	0.4
лёгкавая	0.9	0.0
харчовая	10.0	1.3
іншыя	28.2	3.7

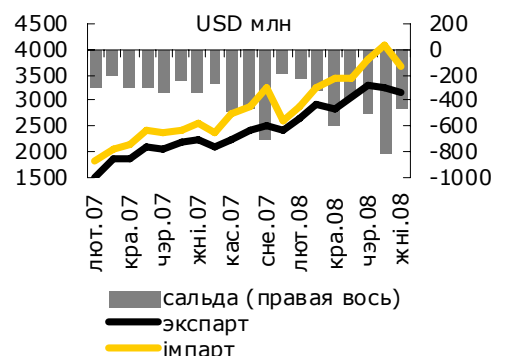
Заўвага. Унёсак у прырост у адсоткавых пунктах. Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ.

Унёсак у прырост ВУП

	2 кв. 2008	3 кв. 2008	Прырост
ВУП	10.1	11.2	1.1
Спажываньне хатніх гаспадарак	7.5	10.8	3.3
Валавае назапашваньне асноўнага капіталу	9.8	6.4	-3.4
Чысты экспарт + стат. разыходжаньне	-8.8	-7.7	1.1
Астатнія кампанэнты	1.6	1.7	0.1

Заўвага. Унёсак у прырост – у адсоткавых пунктах. Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ. Унёсак кампанэнтаў у 3 кв. 2008 г. – ацэнка Дасьледчага цэнтру ІПМ.

Дынаміка вонкавага гандлю таварамі

Крыніца: НСКБ.

Дзяржаўныя фінансы: пашырэнне дзеяння палегчаных рэжымаў падаткаабкладання

Даходы кансалідаванага бюджэту за студзень-жнівень 2008 г. склалі 53.6% ад ВУП, што на 3.2 адсоткавых пункту вышэй за мінулагодні ўзровень. Выдаткі бюджэту склалі 47.5% ад ВУП (46.4% год таму). У выніку бюджэт за першыя 8 месяцаў 2008 г. выкананы з прафіцытам у 6.0% ад ВУП (3.9% у 2007 г.), які быў скіраваны на павелічэнне дэпазытаў у банкаўскай сыстэме.

З 15 кастрычніка прэзідэнцкім дэкрэтам было пашыранае выкарыстанне палегчаных рэжымаў падаткаабкладання. Па-першае, падаткавыя крэдыты, выдаваныя ў сельскай мясцовасці, дзейнічаюць цяпер на ўсёй тэрыторыі Беларусі за выняткам гарадоў (раней іх выкарыстанне было прадугледжанае толькі ў населеных пунктах у сельскай мясцовасці). Па-другое, палегчаны падаткавы рэжым у малых і сярэдніх гарадох распаўсюджаны на ўсе гарады за выняткам 22-х (з насельніцтвам, большым за 50 тыс. чалавек). За першыя тры кварталы гэтымі палегчанымі рэжымамі скарысталіся толькі 525 і 13 падаткаплацельшчыкаў адпаведна на агульную суму BYR 5.4 млрд. Такім чынам, пашырэнне зонаў дзеяння палегчаных падаткавых рэжымаў не прывядзе да зніжэння агульнага высокага падаткавага цяжару для эканомікі.

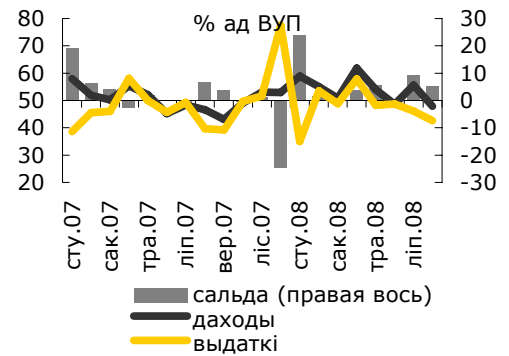
Манэтарная палітыка: рост попыту на замежную валюту

У верасні чыстыя замежныя актывы ВГКР зьнізіліся на 11.1% м/м, што было абумоўлена рэзкім павелічэннем попыту на замежную валюту на ўнутраным рынку ва ўмовах глабальнага фінансавага крызісу. У сувязі з павышаным попытам на замежную валюту й скарачэннем узроўню ліквіднасці банкаўскай сыстэмы, НББ ажыццяўляў рэфінансаванне банкаў як у нацыянальнай, так і ў замежнай валютах. У выніку грашовая база ў верасні скарацілася на 4.7% м/м, а ў гадавым вымярэнні яе тэмп росту склаў 47.7% г/г (54.9% у жніўні).

У верасні, нягледзячы на шэраг пэсымістычных прагнозаў, не назіралася значнага адтоку замежных пазыкаў беларускіх банкаў, што назіралася ў суседніх краінах. Разам з тым, банкі істотна перагледзелі ў бок павышэння адсоткавых стаўкі на крэдытна-дэпазытным рынку. Як вынік, у верасні назіралася нават паскарэнне росту тэрміновых дэпазытаў фізycznych асобаў у нацыянальнай валюце, якія зьяўляюцца асновай пасаваў беларускіх банкаў. Юрыдычныя асобы ашчаджалі сродкі пераважна ў замежнай валюце, скараціўшы тэрміновыя рублёвыя дэпазыты (на 22.4% м/м), але агульны аб'ём дэпазытаў юрыдычных асобаў вырас. У выніку банкі (пераважна за кошт дзяржаўных банкаў) захавалі дастаткова высокі тэмп крэдытавання эканомікі, які склаў 57.6% г/г, практычна не змяніўшыся ў параўнанні з папярэднім месяцам. Рублёвая грашовая маса ў верасні скарацілася на 1.1% м/м, а шырокая грашовая маса вырасла на 0.4% м/м. У гадавым вымярэнні тэмп іх росту склаў 48.8 і 47.6% г/г адпаведна (53.7 і 50.0% г/г у жніўні).

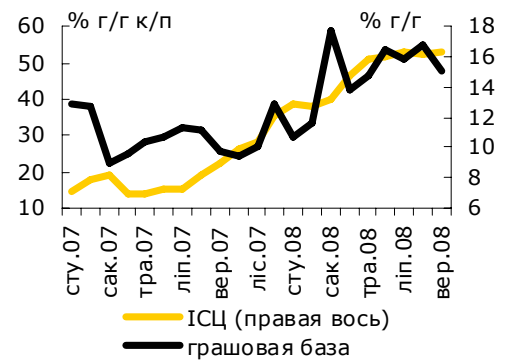
Спажывецкія цэны павялічыліся ў верасні на 1.0% м/м, галоўным чынам за кошт харчовых тавараў. У гадавым вымярэнні інфляцыя склала 16.3% г/г (16.2% г/г у жніўні). У верасні курс беларускага рубля ў адносінах да даляра ЗША не змяніўся й на 30 верасня склаў 2111 USD/BYR.

Кансалідаваны бюджэт

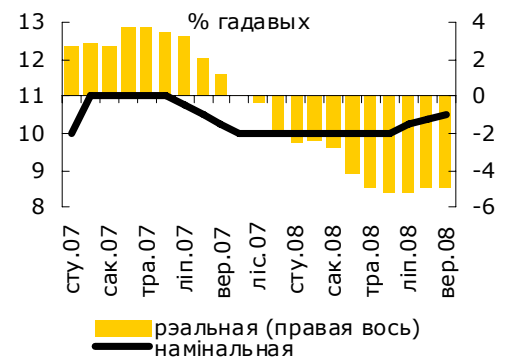
Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ.

Грашовая база і ІСЦ

Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НББ і НСКБ.

Стаўка рэфінансавання

Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НББ і НСКБ.

Банкаўскі сэктар: увядзеньне 100% гарантыяў па дэпазытах фізычных асобаў

У пачатку лістапада, у якасьці рэакцыі на глабальны фінансавы крызіс, беларускія ўлады прынялі рашэньне аб забесьпячэньні 100% гарантыяў па ўкладах насельніцтва ва ўсіх беларускіх банках. У якасьці крыніцы гарантыяў разглядаюцца сродкі Агенцтва па гарантваньні банкаўскіх укладаў. Мяркуецца, што да канца году капітал дадзенага агенцтва складзе BYR 300 млрд. Акрамя таго, прэзідэнт паставіў задачу давесці яго на працягу двух гадоў да ўзроўню BYR 700 млрд. Варта зазначыць, што на сёньняшні дзень дэпазыты фізычных асобаў у беларускіх банках перавышаюць BYR 13 трлн. Такім чынам, 100% гарантваньне банкаўскіх укладаў насельніцтва не стане забяспечаным нават у сярэднетэрміновай пэрспэктыве. Разам з тым, дадзены заход можа быць эфэктывым для прыцягненьня новых укладаў у банкаўскую сыстэму ў бліжэйшы час.

Гэтую ж мэту меў і ўказ, падпісаны ў той жа час, які скасаваў абавязковую перадачу банкам зьвестак аб укладах, большых за USD 12 тыс. Дадзены заход скіраваны на прыцягненьне ў Беларусь новых буйных укладальнікаў, верагодна, беларускіх і зьвязаных зь беларускім бізнэсам, якія вывелі свае капіталы зь Беларусі.

Яшчэ адным захадам, скіраваным на павышэньне стабільнасьці банкаўскай сыстэмы, стала павелічэньне патрабаваньняў да мінімальнага памеру нарматыўнага капіталу банка для атрыманьня права на прыцягненьне дэпазытаў фізычных асобаў. З 1 студзеня 2009 г. ён будзе складаць EUR 25 млн (раней EUR 10 млн). Калі ўсе банкі змогуць павялічыць свой нарматыўны капітал да гэтага ўзроўню, то нароўні з павышэньнем стабільнасьці беларускіх банкаў гэта забяспечыць дадатковы прыток замежных інвэстыцыяў.

Эканамічныя тэндэнцыі		4 кв. 06	1 кв. 07	2 кв. 07	3 кв. 07	4 кв. 07	1 кв. 08	2 кв. 08	3 кв. 08	ліп. 08	жні. 08	вер. 08
Рост рэальнага ВУП	% г/г	10.8	8.4	8.9	8.4	7.3	10.9	10.1	11.2	--	--	--
Рост рэальнага ВУП	% г/г нар.	9.9	8.4	8.6	8.4	8.2	10.9	10.4	10.7	10.3	10.6	10.7
Рэальная прамысловая вытворчасць	% г/г нар.	11.3	5.9	7.7	8.2	8.5	14.7	13.0	13.1	13.1	13.1	13.1
Рэальная сельскагаспадарчая вытворчасць	% г/г нар.	6.1	4.4	5.2	5.6	4.1	6.8	5.4	6.9	4.4	7.4	6.9
ІСЦ	% г/г к/п	6.6	8.1	7.2	9.0	12.1	13.2	16.0	16.3	16.3	16.2	16.3
ІЦВПП	% г/г к/п	8.5	11.6	13.6	16.8	17.1	13.5	16.2	18.5	17.8	18.0	18.5
Экспарт тавараў (USD)*	% г/г	13.6	6.3	23.3	18.5	44.4	69.2	56.0	--	50.7	45.1	--
Імпарт тавараў (USD)*	% г/г	23.5	20.8	23.7	23.8	42.4	56.5	55.3	--	68.1	42.7	--
Салда гандлю таварамі (дадзеныя НББ)	USD млн. нар.	-2398	-836	-1563	-2304	-3858	-647	-2049	--	-2838	-3262	--
Бягучы рахунак	USD млн нар.	-1512	-641	-1152	-1652	-2944	-433	-1411	--	--	--	--
Бягучы рахунак	% ВУП нар.	-4.1	-7.0	-5.8	-5.1	-6.6	-3.6	-5.5	--	--	--	--
Міжнародныя рэзервы	USD млн к/п	1383	1565	2344	2155	4182	4746	4618	4120	4624	4580	4120
Грашовая база	% г/г к/п	20	22	29	25	38	59	54	48	51	55	48
Стаўка па крэдытах у беларускіх рублях**	% гадавых, к/п	12	14	11	12	12	11	10	11	11	11	12
Абменны курс (афіцыйны) BYR/USD	с/п	2141	2141	2145	2147	2152	2148	2136	2114	2119	2111	2112
Абменны курс (афіцыйны) BYR/EUR	с/п	2761	2805	2890	2948	3115	3215	3339	3183	3344	3173	3039

* тэмпы росту даляравых паказнікаў (крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ).

** намінальная стаўка па новых крэдытах юрыдычным асобам (крыніца: НББ).

Крыніцы: НСКБ і НББ.

Асноўныя эканамічныя паказнікі		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Намінальны ВУП	BYR трлн	17.173	26.613	36.565	49.991	65.067	79.231	96.047
Намінальны ВУП*	USD млрд	12.1	14.5	17.7	23.1	30.2	36.9	44.8
Рост рэальнага ВУП	% г/г	4.7	5.0	7.0	11.4	9.4	9.9	8.2
Прамысловая вытворчасць	% г/г	5.9	4.5	7.1	15.9	10.5	11.3	8.5
Сельскагаспадарчая вытворчасць	% г/г	1.8	0.7	6.6	12.6	1.7	6.1	4.1
ІСЦ	% г/г с/п	61.1	42.6	28.4	18.1	10.3	7.0	8.4
ІСЦ	% г/г к/п	46.1	34.8	25.4	14.4	8.0	6.6	12.1
ІЦВПП	% г/г с/п	72.1	41.4	37.5	24.1	12.1	8.3	16.2
ІЦВПП	% г/г к/п	40.9	42.7	28.1	18.8	10.0	8.5	17.1
Экспарт (т/п, USD)	% г/г	10.9	9.8	24.4	35.7	15.8	21.8	24.3
Імпарт (т/п, USD)	% г/г	11.1	9.0	25.1	40.3	3.0	33.0	27.9
Бягучы рахунак	USD млн	-394	-311	-424	-1206	510	-1512	-2944
Бягучы рахунак	% ВУП	-3.2	-2.1	-2.4	-5.2	1.7	-4.1	-6.6
ПЗІ (чыстыя)	USD млн	96	453	170	163	303	351	1768.9
Міжнародныя рэзервы	USD млн	347	457	474	770	1297	1383	4182
Сальда дзяржбюджэту	% ВУП	-1.6	-0.2	-1.6	0.0	-0.6	2.2	0.6
Унутраны дзяржаўны доўг	% ВУП к/п	6.1	5.4	5.5	5.7	5.8	6.5	6.4
Вонкавы доўг (суцэльны)	% ВУП к/п	24.8	27.0	23.7	21.4	17.9	18.6	28.4
Грашовая база	% г/г к/п	225	32	50	42	74	20	38
Абменны курс (НББ)	BYR/USD с/п	1394	1784	2075	2160	2154	2145	2146
Абменны курс (НББ)	BYR/USD к/п	1580	1920	2156	2170	2152	2140	2150
Абменны курс (НББ)	BYR/EUR с/п	1239	1690	2353	2684	2681	2692	2937
Абменны курс (НББ)	BYR/EUR к/п	1392	1989	2695	2956	2550	2817	3167

* ВУП у даляравым эквіваленце за 2000 г. разьлічаны па рынкавым (неафіцыйным) валютным курсе (крыніца: Дасьледчы цэнтр ІПМ).

Крыніцы: НСКБ, Міністэрства фінансаў, НББ, Дасьледчы цэнтр ІПМ.

Умоўныя азначэнні:

г/г	зьмены год да году	нар.	нарастаючым вынікам
ІСЦ	індэкс спажывецкіх цэнаў	НББ	Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь
ІЦВПП	індэкс цэнаў вытворцаў прамысловай прадукцыі	ПЗІ	простыя замежныя інвестыцыі
к/п	на канец перыяду	с/п	сярэдняя за перыяд
м/м	зьмены за месяц	трлн	трыльён
млн	мільён	ФСАН	Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва
млрд	мільярд	ЭЗ	Эўрапейскі Зьвяз